

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 22 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

ΚΕΙΜΕΝΟ

*Γιάννης Ρίτσος, Η Σονάτα του Σεληνόφωτος
(απόσπασμα)*

[Ανοιξιάτικο βράδι. Μεγάλο δωμάτιο παλιού σπιτιού. Μια ηλικιωμένη γυναίκα, ντυμένη στα μαύρα, μιλάει σ' έναν νέο. Δεν έχουν ανάψει φως. Απ' τα δυο παράθυρα μπαίνει ένα αμείλικτο φεγγαρόφωτο. Ξέχασα να πω ότι η Γυναίκα με τα Μαύρα έχει εκδώσει δυο-τρεις ενδιαφέρουσες ποιητικές συλλογές θρησκευτικής πνοής. Λοιπόν, η Γυναίκα με τα Μαύρα μιλάει στον Νέο]:

'Αφησέ με νάρθω μαζί σου. Τι φεγγάρι απόψε!
Είναι καλό το φεγγάρι, — δε θα φαίνεται
που ασπρίσαν τα μαλλιά μου. Το φεγγάρι
θα κάνει πάλι χρυσά τα μαλλιά μου.

Δε θα καταλάβεις.

5 'Αφησέ με νάρθω μαζί σου.

'Όταν έχει φεγγάρι μεγαλώνουν οι σκιές μες στο
σπίτι,
αόρατα χέρια τραβούν τις κουρτίνες,
ένα δάχτυλο αχνό γράφει στη σκόνη του
πιάνου
λησμονημένα λόγια — δε θέλω να τ' ακούσω.
Σώπα.

10 'Αφησέ με νάρθω μαζί σου
λίγο πίο κάτω, ως τη μάντρα του

- τουβλάδικου,
 ως εκεί που στρίβει ο δρόμος και φαίνεται
 13 η πολιτεία τσιμεντένια κι αέρινη,
 ασβεστωμένη με φεγγαρόφωτο,

- 33 Το ξέρω πως καθένας μονάχος πορεύεται
 στον έρωτα,
 μονάχος στη δόξα και στο θάνατο.
 35 Το ξέρω. Το δοκίμασα. Δεν ωφελεί.
 'Αφησέ με νάρθω μαζί σου.
- 37 Τούτο το σπίτι στοίχειωσε, με διώχνει —
 θέλω να πω έχει παλιώσει πολύ, τα καρφιά
 ξεκολλάνε,
 τα κάδρα ρίχνονται σα να βουτάνε στο κενό,
 40 οι σουβάδες πέφτουν αθόρυβα
 όπως πέφτει το καπέλο του πεθαμένου απ'
 την κρεμάστρα στο σκοτεινό διάδρομο
 όπως πέφτει το μάλλινο τριμμένο γάντι της
 σιωπής απ' τα γόνατά της
 43 ή όπως πέφτει μια λουρίδα φεγγάρι στην
 παλιά, ξεκοιλιασμένη πολυθρόνα.

- 215 'Αφησέ με νάρθω μαζί σου.
- Α, φεύγεις; Καληνύχτα. 'Όχι, δε θάρθω.
 Καληνύχτα.
 Εγώ θα βγω σε λίγο. Ευχαριστώ. Γιατί,
 επιτέλους, πρέπει
 να βγω απ' αυτό το τσακισμένο σπίτι.
 219 Πρέπει να δω λιγάκι πολιτεία, — όχι, όχι το
 φεγγάρι —
 την πολιτεία με τα ροζιασμένα χέρια της, την
 πολιτεία του μεροκάματου,

την πολιτεία που ορκίζεται στο ψωμί και στη
 γροθιά της
 την πολιτεία που όλους μας αντέχει στη
 ράχη της
 με τις μικρότητές μας, τις κακίες,
 τις έχτρες μας,
 με τις φιλοδοξίες, την άγνοιά μας και
 τα γερατειά μας, —
 225 ν' ακούσω τα μεγάλα βήματα της πολιτείας,
 να μην ακούω πια τα βήματά σου
 227 μήτε τα βήματα του Θεού, μήτε και
 τα δικά μου βήματα. Καληνύχτα.

(Το δωμάτιο σκοτεινιάζει. Φαίνεται πως κάποιο σύννεφο θάκρυψε το φεγγάρι. Μονομιάς, σαν κάποιο χέρι να δυνάμωσε το ραδιόφωνο του γειτονικού μπαρ, ακούστηκε μια πολύ γνωστή μουσική φράση. Και τότε κατάλαβα πως όλη τούτη τη σκηνή τη συνόδευε χαμηλόφωνα η "Σονάτα του Σεληνόφωτος", μόνο το πρώτο μέρος. Ο Νέος θα κατηγορεί τώρα μ' ένα ειρωνικό κ' ίσως συμπονετικό χαμόγελο στα καλογραμμένα χείλη του και μ' ένα συναίσθημα απελευθέρωσης. Όταν θα φτάσει ακριβώς στον Αη-Νικόλα, πριν κατέβει τη μαρμάρινη σκάλα, θα γελάσει, — ένα γέλιο δυνατό, ασυγκράτητο. Το γέλιο του δε θ' ακουστεί καθόλου ανάρμοστα κάτω απ' το φεγγάρι. Ίσως το μόνο ανάρμοστο νάναι το ότι δεν είναι καθόλου ανάρμοστο. Σε λίγο ο Νέος θα σωπάσει, θα σοβαρευτεί και θα πει: "Η παρακμή μιας εποχής". Έτσι, ολότελα ήσυχος πια, θα ξεκουμπώσει πάλι το πουκάμισό του και θα τραβήξει το δρόμο του. Όσο για τη γυναίκα με τα μαύρα, δεν ξέρω αν βγήκε τελικά απ' το σπίτι. Το φεγγαρόφωτο λάμπει ξανά. Και στις γωνιές του δωματίου οι σκιές σφίγγονται από μίαν αβάσταχτη μετάνοια, σχεδόν οργή, όχι τόσο για τη ζωή, όσο για την άχρηστη εξομολόγηση. Ακούτε; Το ραδιόφωνο συνεχίζει).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Η "Σονάτα του Σεληνόφωτος", όπως και οι περισσότερες συνθέσεις της Τέταρτης Διάστασης, έχει στοιχεία θεατρικού έργου. Να τα εντοπίσετε στο απόσπασμα που σας δίνεται και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.
Μονάδες 15
2. Πώς λειτουργεί το φεγγάρι σε σχέση με τη γυναίκα και το χώρο, εσωτερικό και εξωτερικό, στον πρόλογο, στις δύο πρώτες στροφές (στίχοι 1-9) και στον επίλογο;
Μονάδες 20
3. Ποιος είναι ο συμβολισμός των πραγμάτων στους στίχους 37-43 (τούτο το σπίτι . . . πολυθρόνα) και με ποια εκφραστικά μέσα δίνεται;
Μονάδες 20
4. Να σχολιάσετε τη στάση του Νέου στον επίλογο.
Μονάδες 25
5. Σε ποια χαρακτηριστικά της πολιτείας δίνει έμφαση ο Γ. Ρίτσος στους στίχους 219-227 του κειμένου και σε ποια ο Γ. Γεραλής στο ποίημά του "Οι πολυάνθρωπες οι πολιτείες" που ακολουθεί.
Μονάδες 20

*Γιώργος Γεραλής, Οι πολυάνθρωπες οι πολιτείες
(απόσπασμα)*

Οι πολυάνθρωπες οι πολιτείες
ωραίες το βράδυ,
μέσα σε λάμπεις πολύχρωμες
κανένα φως,
στο βουητό το αδιάκοπο
ήχος κανένας,
σε αναρίθμητα πρόσωπα
μορφή καμιά.

Ωραίες το βράδυ,
με την απέραντη μοναξιά
στο κινούμενο πλήθος,
πόση ξεκούραση,
μιλάς δε σ' ακούνε,
γνέφεις κι εκείνοι ονειρεύονται,
το ποτάμι κυλά
καθρεφτίζοντας άστρα διαλυμένα,
προσωπεία από τη μια
κι από την άλλην όχθη.

.....
Χέρια που δέρονται μεθυσμένα,
μάτια ανεξερεύνητα, δεν τα προφταίνεις
κι οι συναντήσεις συμπτωματικές και δίχως
μιαν οποιαδήποτε συνέχεια, όπως
οι γνωριμίες στις κλινικές.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!